

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששור: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך-פסוק – מוציא מפשט; מרכא – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק – שני משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפאק – יתור
 לרבות, ככל מקום; דרגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק י – סודר שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גזול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 שמות בא י,א

שמות בא י,ז:

ויאמרו עבדי פרעה אליו עד-מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את-האנשים ויעבדו את-ה' אלהיהם

הטרים תדע פי אבדה מצרים:

ויאמרו עבדי פרעה – תרסא קדמא ואולא אליו – רביע עד-מתי – פשטא, מופע נדיר מאד של פשטא ללא מהפך לפניו ולא בתבנית

פשטא [מונח] זקף-קטן יהיה זה לנו למוקש – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, לכתחילה ובפועל

יהיה זה לנו למוקש שלח את-האנשים – פעמיים זקף בין שני קיסרים

ויעבדו – טפאק ללא מרכא את-ה' אלהיהם – מונח אתנה, למעט עבודה שלא לה' א-לקינו

ויאמרו עבדי פרעה אליו – תרסא קדמא ואולא רביע, פרט (א) וכלל ופרט (ב) המפרט פרט (א).

פרט (א) מרמז על שיעור זמן גאולה, קדמא ואולא כעין כלל מלמד על אי הודאות של הידיעה של זמן הגאולה מתוך פרט (ב) – רביע, ארבע זמנים אפשריים לגאולת מצרים מנקודת הפתיחה: לפי 430 שנה בברית בין הבתרים, לפי 400 שנה מהבשורה על לידת יצחק או מלידת יצחק, 400 שנה מירידת יעקב ובניו למצרים, זמן בעיתה או אחישנה. והמשכו מראה על אי הודאות, מפני שתבנית הטעמים של הקרא יהיה זה לנו למוקש – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, מרמזת על לכתחילה ובפועל.

ויאמרו – תרסא, בתפקיד שיעור, זמן יציאת מצרים. רמזים לכך במלים: הַטְרִים תִּדְעַ

הַטְרִים – כמו טרים ישכבו (בר' וירא יט,ד) – נאמר במלאכים אצל לוט בסדום כלילה אחר יום הבשורה על לידת יצחק, מאז ועד זמן הפסוק

כמעט ארבע מאות שנה

תִּדְעַ – כמו ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם (בר' לז-לך טז,ג) – נאמר בברית בין הבתרים לאברהם אבינו ומאז ועד זמן הפסוק
 כמעט ארבע מאות ושלשים שנה. אלא שגם בני ישראל לא ידעו האם משך הזמן הזה הוא מברית בין הבתרים, מהבשורה הלידה או הלידה של יצחק, או מירידת יעקב ובניו למצרים שזה היה 190 שנה אחרי לידת יצחק ולכן שנת מכות מצרים היא השנה ה-210 לירידתם למצרים ויש הדורש שאכן לא מלאה הגזרה של 400 שנה ושלש הגלויות הבאות משלימות אותה.

עבדי פרעה – קדמא ואולא, ג' קדמא ואולא עולה מאה ותשעים שנה, כדרש על (שמ' איד) וימררו את-חייהם – קדמא ואולא, שהקב"ה
 קירב את הקץ ב-190 שנה בגלל שהעניו במצרים כמעט כילה את בני ישראל מבחינה רוחנית – אמונה בה'

יהיה זה לנו למוקש – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, לכתחילה ובפועל

לכתחילה עבדי פרעה ופרעה ידעו, שבני ישראל באו למצרים לתקופה מוגבלת כמו שאמרו (בר' ויגש מז,ד) לגור בארץ באנו, לגור ולא
 להשתקע.

לכתחילה בני ישראל ידעו שגרותם במצרים לתקופה מוגבלת של ארבע מאות או ארבע מאות ושלשים שנה, כנדרש על בני אפרים שטעו
 בחישוב הקץ וכאשר פרצו ממצרים הומתו בידי הגתים (הפלשתים). השאלה הפשוטה היא **עד-מתי** הגלות בפועל?

עד-מתי – פשטא, מיוחדת ועצמאית, ואחריו תבנית פעמיים זקף בין שני קיסרים, היא השאלה על זמן גאולת מצרים ועל זמן הגאולה
 העתידה אחרי הגלות הרביעית.

יוסף גילה לבני ישראל כי הגואל יבוא עם המלים פקד יפקד, השאלה מתי זה יהיה בפועל בעיתה או אחישנה.

ויאמרו עבדי פרעה אליו – היות ולכתחילה ידוע שזמן שהותם של בני ישראל במצרים מוגבל, מכות מצרים מרמזות שעכשו הזמן
בפועל לשחררם ולא לאבד את מצרים,

הַטְרִים תִּדְעַ כִּי – ר"ת תכ"ה שם ה' שבו מעניש, כנדרש במשה כאשר אמר (שמ' ב,ג) למה תכה רעך שהכה המצרי בשם זה.

לכתחילה עצתם בסופו של דבר הועילה ובשיא החורבן האישי (מכת בכורות) פרעה גירשם ביד חזקה בלי שטר שיחררו, כדי שבני ישראל
לעולם לא ישכחו ענויהם, ששיחררו מרצון משכיח מן העבד את צערו ויתפסו עם מצרים (ספר הפרשיות הרב כיטוב) אבל בפועל כאשר גילו
כי אבדו כל ממונם התחרטו, וכולם רדפו את בני ישראל לתוך מפלתם המלאה בקריעת ים סוף וזה היה חורבן מלא של מצרים כי כשם
שאלו לוקים על הים כך הנשארים במצרים לוקים על היבשה.

שמות בא י,ב:

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם רֵאשׁ חֲדָשִׁים

רֵאשׁוֹן הוּא לָכֵם לַחֲדָשִׁי הַשָּׁנָה:

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם – דרגא תביר טפאק

הַחֲדָשׁ – דרגא בצורתו מצביע מעלה אל הַזֶּה – תביר – צורת לבנה בחידושה כאשר קימור הקשת שלה פונה אל החמה ששקעה, היינו
ימינה. כפי' רש"י הַחֲדָשׁ הַזֶּה – הראהו לבנה בחידושה ואמר לו כשהירח מתחדש יהיה לך ראש חודש. וגו'

הַזֶּה – נתקשה משה על מולד הלבנה באינו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה בריקיע, ואמר לו כזה ראה
וקדש. הקב"ה הראה לו באצבע (טט – במדרש אומר אצבע יד ימין, הסמוכה לאגודל)

בבלי ראש השנה כבא, גמרא. אמר רבי לוי: מאי טעמא דרבי שמעון – דכתיב (שמות יב ב) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ

מצרים לאמר. החדש הזה לכם... – עדות זו תהא כשרה בכס. – ורבנן: עדות זו תהא מסורה לכם.

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם – דרגא תביר טפאק, קבוצת פרטים קשורים בנושא מסוים שלגבי כולם חל ענין או ההלכה של רֵאשׁ חֲדָשִׁים. קבוצת
הפרטים כאן דייני בית דין כמוכם, וגם שני עדים כמוכם לענין קביעת ראשי חדשים רֵאשׁ חֲדָשִׁים.

תורה תמימה פרשת בא

לכם – [מהו לכם], עדות זו תהא מסורה לכם, [מכאן שקבלת עדות החודש וקדוש החודש – לבית דין מסורה] ר"ה כ"ד א':

לכם – אין ייחוד מקדש את החודש אפי' מומחה לרבים, שהרי אין לך מומחה לרבים בישראל כמשה רבינו וקאמר ליה הקב"ה עד
דאיכא אהרן בהדן, שנאמר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגו' החודש הזה לכם^(ט) [שם כ"ה ב':]

הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֵם – דרגא תביר טפאק, קבוצת פרטים קשורים בנושא קידוש החדש (דיינים, מראות לבנה), התביר ממעט את כל ישראל

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה: (קדמא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ומותר רק את בית הדין אבל לא ליחיד מומחה כי הטפחה מרבה מומחים לקידוש החדש. כמו כן אפשר להבין מפירוש **כלי יקר** שלכל חדש יש מראה לבנה משלו, כלומר הטפחה מרבה מראות לבנה בחידושה.

ירושלמי ראש השנה פ"ב ה"ד (וילנה יב ה) ... אמר רבי חייא בר בא ראו אותו יוצא מענן זה ונכנס לתוך ענן אחר מעדין עליו טט - **החדש הזה לכם** – דרגא תביר טפחא, קבוצות פרטים המצטרפים לנושא אחד, כאן חלקי לבנה לקידוש החדש, הנראים בסדר זמן, בחלקים.

דרגא – ראה התחדשות בסדר זמן של ראו אותו יוצא מענן זה ונכנס לתוך ענן אחר, תביר – בגלל העננות ראה אותו בחלקים טפחא – רבוי החלקים מצטרפים ביחד לראיה אחת

סיכום: בפסוקנו דרגא הצביעה למקום או ענין מסוים, כאן מהארץ ללבנה, תבנית דרגא תביר טפחא קבוצות פרטים מסוימים המתקיימים בעת ובעונה אחת, בית דין מומחים לקידוש החדש, מראות לבנה במולדה. תבנית דרגא תביר טפחא סדר זמן לראית מולד הלבנה בחלקים המצטרפים ביחד לראיה שלמה.

שמות בא יג, ג – ד: פסוק שלישי בפרשת קדש לי כל בכור
[ג] ויאמר משה אל-ה' זכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בתוך יד הוציא ה' אתכם ממצרים
ולא יאכל חמץ:
[ד] היום אתם יוצאים בחדש האביב:

בבלי פסחים כח, ב רבי יוסי הגלילי אומר: מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד - תלמוד לומר (**שמות בא יג, ד**) לא יאכל חמץ וסמך ליה (**שמות בא יג, ד**) היום אתם יוצאים.

רש"י הכי גרסינן: חמץ אין לי אלא שנתחמץ מאליו, מנין לפסח מצרים - שלא נהגו בו איסור חמץ אלא יום אחד. תלמוד לומר לא יאכל חמץ וסמך ליה היום אתם יוצאים - לא יאכל חמץ היום.

שמות בא יג, ג ... ולא יאכל חמץ: [ד] היום אתם יוצאים

ולא יאכל חמץ – מרכא טפחא סלוק, מרכא טפחא מרבה, מה היא מרבה? נלמד מהסילוק המאפין אותה, איסור אכילת חמץ לדורות. הסלוק גם ממעט, להודיע כי רק חמץ נאסר ולא דברים אחרים.

היום – טפחא בראש פסוק, בתפקיד שמתפשט אפיון ממנה אלפניו. האפיון הוא כדרשת ריה"ג כי פסח מצרים - נהגו בו איסור חמץ יום אחד. זה היה הציון, ולמעשה לא אכלו חמץ בשלושים יום הבאים ובט"ו אייר ירד המן, ואם לא היה להם תבואה אז גם לא אכלו חמץ עד בואם אל ארץ כנען.

שמות בא יג, ה:

[ה] והיה כי-יביאך ה' אל-ארץ הפנימי והחתי והאמורי והחני והכנעני אשר נשבע לאבתך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את-העבדה הזאת בחדש הזה:

אל-ארץ הכנעני – מונח תלישא-גדולה, שני ענינים של שיעור והם מושפעים ו/או משפיעים על **והיה כי-יביאך ה'** - מונח מונח פזר, כעין שלוש פזר שענינו דרוש למקום אחר ואם צריך גם למקומו (ומפאת הקיצור לא מוסבר בפרסום זה)
אל-ארץ הכנעני – מונח תלישא-גדולה, שני ענינים של שיעור, מלפניו ומאחריו.

מלפניו ע"פ **תורה שלמה (מה)** מהפסוקים יג ג – ד לומדים על עבור השנה שיהיה הפסח בחדש האביב (טט - של ארץ-הכנעני) כי אכילת חמץ אסורה אחרי יום תקופת האביב, **כסף משנה הלכות קידוש החודש פרק ד** אם היתה השנה ראויה להתעבר מפני אביב שלא הגיע או מפני התקופה שלא יהא אביב בתקופה חדשה שהם עיקר זמני העיבור מן התורה
מאחריו ע"פ **רמב"ן** - ע"פ רבותינו על **ספרי דברים כו ט** וגם כמובא ב-**תורה שלמה** ארץ חמישה עממים הגמנים בפסוק היא ארץ זבת חלב ודבש, וארץ הפריזי והגרשי הלא מוזכרים בפסוק היא פחותה מארץ המוזכרים אבל ביחס לשאר הארצות גם היא ארץ זבת חלב ודבש.

ארץ זבת חלב ודבש - תביר מרכא טפחא אתנה או סלוק, נמצא בתורה כשמונה פעמים, ויש מופעים בטעמים אחרים דוגמאות למיעוטים הנלמדים במקומות שונים: **מגילה ו' א'** וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש ... ריש לקיש ... ציפורי ששה עשר מילין על ששה עשר מילין ... רבי יוחנן ... עשרין ותרתין פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי מדברי שניהם עולה שרק חלק מארץ-ישראל בבחינת ארץ זבת חלב ודבש

דברים כי-תבוא כו,ט: ויבאנו אל-המקום הזה ויפתחו לנו את-הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש:
פרשת הבאת בכורים, ריה"ג ממעט בכורים לארץ-ישראל מערבה לירדן.

ויקרא ב,יא: כל-המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל-שאר וכל-דבש לא-תקטירו ממנו אשה לה':

בבלי בבא בתרא יח סמיכת חרדל לכורות דבורים, מזיק הדבש, לכן יש להרחיקו, אפילו זרע החרדל בהיתר, כגון שרע בחצי שדה ואח"כ מכר חצי השדה השני. **ארץ זבת חלב ודבש**, ארץ - תביר, להודיע שלא כל זריעה בארץ מועילה לדבש ולכן צמח כמו חרדל המזיק לדבורים ולדבשם לרבנן יש להרחיק. לרבי יוסי לא צריך להרחיק כי סבור כי הניזק בעל הדבורים ירחיק עצמו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרמז – מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרמז טפחא – יתור לרבית, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרמז תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדמות; אולא = ראש = גרש"ט; ויצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 שמות בא י,א

שמות בא י,ב: הַחֲדָשׁ הַשָּׁנָה לָכֶם רִאשׁוֹן הַחֲדָשׁ הַשָּׁנָה:

ירושלמי ראש השנה פ"ב ה"ד (וילנה יב ה) ... אמר רבי חייה בר בא ראו אותו יוצא מענין זה ונכנס לתוך ענן אחר מעידין עליו טט - הַחֲדָשׁ הַשָּׁנָה לָכֶם – דרגא תביר טפחא, קבוצות פרטים המצטרפים לנושא אחד, (א) חלקי לבנה לקידוש החדש, נראים בסדר זמן, בחלקים. (ב) הַחֲדָשׁ הַשָּׁנָה לָכֶם – דרגא תביר טפחא, קבוצות עדים ממקומות שונים המצטרפים לעדות אחת של חידוש לבנה, וזה יוצא מן הכלל העדויות שאין עדים ממקומות שונים מצטרפים.

רש"י בבלי ערכין ח,ב, ט,ב

חודש לבנה אורכו 29 יום 12 שעות ו-תשצ"ג (793) חלקים

שנת לבנה אורכה 354 יום 8 שעות ו-תתע"ו (876) חלקים

רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ו הלכה ב

היום והלילה ארבע ועשרים שעות בכל זמן, שתיים עשרה ביום ושתיים עשרה בלילה, והשעה מחולקת לאלף ושמונים חלקים, ולמה חלקו השעה למנין זה, לפי שמנין זה יש בו חצי ורביע ושמיני ושליש ושתיים וששית וחומש ועישור, והרבה חלקים יש לכל אלו השמות.

בראשית נח ח,ג, יד: [יג] וַיְהִי בְּאַחַת יְשָׁשׁוֹת הַיָּמִים בְּרִאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ חֲרָבוֹ הַמָּוֶם מֵעַל הָאָרֶץ

וַיִּסָּר נֹחַ אֶת-מִכְסֵה הַתַּיְבָה וַיֵּרָא וְהִנֵּה חֲרָבוֹ פְּנֵי הָאָדָמָה: [יד] וּבְחֲדָשׁ הַשָּׁנָיִי בְּשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֲדָשׁ יִבְשָׁה הָאָרֶץ: בשנת המבול המאורות והכוכבים לא שימשו כלל. אפשר שהכוונה שלא שימשו רוב השנה עד לאחד בתשרי שהוא ראש השנה לתולדות העולם שזאת אפשרות כך להבין את הפסוק **בראשית נח ח,ג**. מאחד לחודש תשרי החלה הלבנה לפעול וטעם מלת **וַיְהִי** – תלשא, מרמז לדרוש שיעור כלשהו בהמשך הכתוב.

נוסף לכך את תבנית הטעמים של הכתוב **שָׁנָה בְּרִאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ** - רביע ... זקף-קטן, כעין כתוב תום שלא בא לסתום אלא לפרש, אפשר שבא לפרש על אורך חודש לבנה, ללמד כי ביום **ל** (מ"ד של) **חֲדָשׁ** (לבנה, היינו ביום ה-30 מהמולד הקודם) **בְּשִׁעָה** שהג' שלה **אָחַד** (היינו בתוך השעה ה-13 ביום) וביתר דיוק אחרי תשצ"ג חלקי שעה מתחילת השעה ה-13, חלקים המרומזים בג' המלים **לַחֲדָשׁ חֲרָבוֹ הַמָּוֶם מֵעַל** העולה תשצ"ג יחול המולד הבא של הלבנה.

וַיְהִי – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור לאחריו מרמז לחישוב אורך חודש לבנה ממולד למולד.

לשם הדגמה נשתמש בדוגמת רש"י עם שנוי **רש"י בבלי ערכין ח,ב**, ואם מולד תשרי (בזמן שוויון יום ולילה) ... בתחילת ליל שבת (בסוף שעה ששית מחצות היום ותחילת שעה שביעית) נמצא מולד ... לבנה (של חודש מר-חשון) תשעה ועשרים יום וחצי ושתי ידות שעה וע"ג חלקים (29 יום 12 שעות ושתי שלישי שעה של 1080 חלקים השווה 720 חלקים ועוד 73 חלקים סה"כ תשצ"ג (793) חלקים). אפשר גם להדגים על ניסן ואייר של שנת יציאת מצרים ככתב ב-**תורה תמימה הערה ב**) על **במדבר מסעי לג,ג** ... מבואר בכרייתא דשמואל ירחינא ובסדר עולם ירושלמי על הפ' **ויהי השמש באה (פ' לך)** ... דהמולד של חודש ניסן של אותה השנה שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ד' **אחר חצות היום בתחלת שש שעות אחרונות**.

שנת לבנה אורכה 354 יום 8 שעות ו-תתע"ו (876) חלקים. כלומר בערך ב-0.8 של השעה התשיעית ביום ה-355 **רש"י בפסוק יד מלמד על אורך שנת חמה והיותה יתירה 11 יום על שנת לבנה (יד) יבשה הארץ - נעשה גרדי כהלכתה (שם). בשבעה ועשרים - וירידתן בחדש השני בשבעה עשר; אילו אחד עשר יום שימות החמה יתרים על ימות לבנה, שמשפט דור המבול שנה תמימה היה (ראה משנה עדיות ב,י).**

שמות יתרו יח,א: וַיִּשְׁמָע יִתְרוֹ כִּתְּנוֹ מִדְּבַר הַיְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמִשְׁחָה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי-הוֹצִיָא ה' אֶת-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: ג' המלים **אֲשֶׁר עָשָׂה** עולה תתע"ו זה מספר חלקי השעה של סיום שנת לבנה. הג' הזאת נמצאת בפסוק המספר על שנת לבנה שבה ארעו המכות של מצרים.
את – תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור לאחריו מרמז לחישוב מספר חלקים של שעה בתוך הפסוק שמשלימים את שנת הלבנה.

אסתר ב,יב] וּבַהֲנִיעַ תָּרַן נַעֲרָה וְנַעֲרָה לְבֹאוֹ אֶל-הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ מִקֵּץ הַיּוֹת לָהּ כִּדְבַר הַנְּשִׂים שֶׁנִּים עָשָׂר חֲדָשׁ כִּי כֵן יִמְלֹאוּ יָמֵי מְרִיבֶיהָ שָׁשָׁה חֲדָשִׁים בְּשִׁמּוֹן הַפֶּזַר וְשָׁשָׁה חֲדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבְתַמְרוֹנֵי הַנְּשִׂים:
[טז] וַתִּקְלַח אֶסְתֵּר אֶל-הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ אֶל-בֵּית מְלָכוֹתָיו בְּחֲדָשׁ הָעֲשָׂרִי הוּא-חֲדָשׁ טַבַּת בְּשַׁנַּת-שֶׁבַע לְמַלְכוּתוֹ:
[יב] תר – תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור לאחריו מרמז לחישוב מספר חלקים של שעה בהמשך שמשלימים את שנת הלבנה שאורכה **שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ**. [טז] **חֲדָשׁ** - פותח באות חי"ת רמז ל-8 שעות שלמות והוסף עליו סופי תבות של הכתוב **טַבַּת בְּשַׁנַּת-שֶׁבַע לְמַלְכוּתוֹ**: ג' תתע"ו. או בדרך דומה לחשבון אורך חודש לבנה, נאמר כי בתוך שעה ט"י (י"ת, ממלת **טַבַּת** היינו השעה התשיעית) ועוד תתע"ו חלקים המרומזים בסופי המלים של הכתוב **טַבַּת בְּשַׁנַּת-שֶׁבַע לְמַלְכוּתוֹ**:

מתוך נושא חידוש הלבנה נלמד בענין שירת לויים בשעת ניסוך יין על קרבנות עולת ציבור. מתוך קרבן ראש חודש: **בבלי ערכין י,א משנה ...** (מי היו המנגנים או השרים על הדוכן בשעת ניסוך היין על קרבן עולת ציבור?) ועבדי כהנים היו, דברי ר"מ; רבי יוסי אומר: משפחת בית פגרים ובית ציפרא מעמאום (ישראלים מיוחסים), היו משיאין לכהונה; רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: **לויים היו**. **בבלי ערכין י,א** ועבדי כהנים היו כו'. לימא בהא קמיפלגי, דמ"ד עבדים היו, קסבר: עיקר שירה בפה, וכלי לבסומי קלא הוא דעבידא; ומ"ד לויים היו, קסבר: עיקר שירה בכלי! ...
... אמר רב יהודה אמר שמואל: מנין לעיקר שירה מן התורה? שנאמר: (דברים יח) **ושרת בשם ה' אלהיו**, איזהו שירות שבשם? הוי אומר: זה שירה. ...
... והא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: מנין שאין אומרים שירה אלא על היין? שנאמר: (שופטים ט) **ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים**, אם אנשים משמח, אלהים במה משמח? מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מראק = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה על כל המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית:
(קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

משכחת לה כדתני ר' יוסי: פרי (ענבים) אתה מביא ואי אתה מביא משקין; הביא ענבים ודרכן, (מנסך ואומר שירה)
בלוויי א"ר יוחנן, מהכא: (במדבר ד') לעבוד עבודה עבודה, איזהו עבודה שצריכה עבודה? הוי אומר: זו שירה.

המשנה מביאה שלוש דעות, הגמרא מביאה נימוקים שרובם מצדדים בשירה ע"י הלויים ונראה שעיקר השירה היא בקול הלויים.
מוצג פסוק ניסוך יין על קרבן עולת מוסף ראש חודש אשר מרמז על שירת לויים ועל אחת מסיבות ניסוך היין כתיקון לחטא אדם הראשון.

במדבר פינחס כת"ד: ונספיהם חצי ההין
יהנה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לפפש גין זאת עלת חרש בחדשו לחדשי השנה:
ונספיהם חצי ההין – ר"ת ו' ח' ה' עולה חו"ה, ס"ת מ' י' ה' עולה מ"ן, סה"כ חו"ה מ"ן, רמז ל-**בבלי סנהדרין לחב, אמר רב יהודה**
אמר רב: אדם הראשון מין היה.

ובזה עוד קשר לתבנית הטעמים של **ושלישת ההין לאיל** – דרגא מונח רביע, תיקון לקילקול היצר הרע.
יהנה לפר ושלישת – ר"ת י' ל' ו' עולה לו"י **ההין לאיל ורביעת ההין לפפש גין** – ר"ת ה' ל' ו' ה' עולה הללוי"ה
אדם הראשון הקריב שור לעולה **יהנה לפר**, חטא **ושלישת ההין לאיל** – דרגא מונח רביע, קילקול היצר הרע, והפסיק. הנהנים בני לוי
מתקנים בהמשיכם להקריב קרבנות עולת ציבור שעליהן אומרים הלויים שירה.
אדם הראשון אמר – שר תשבחות לה', חטא בפיו באמר "ואוכל" – אמשיך לאכול, הפסיק בתשבחות, הלויים מתקנים בהמשיכם לומר תשבחות בפה,
בשעת הקרבת קרבן צבור.

אפשר שמה שהגמרא מלמדת על אמירת שירה על ניסוך בלבד משכחת לה כדתני ר' יוסי: פרי (ענבים) אתה מביא ואי אתה מביא משקין; הביא ענבים
ודרכן, (מנסך ואומר שירה) הוא רמז למה שאדם הראשון היה אמור לעשות בהקריבו את השור ולומר תשבחות על ניסוך היין שאמור היה לדרוך לניסוך.
וזה גם מקשר בין טעם היין לניסוך לטיב היין לקידוש שזה דבר נוסף שאדם הראשון היה אמור לעשות לו לא חטא.

שמות בא יב,ד: ואם-ימעט הבית מהיות משה
ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על-השח:
ולקח הוא ושכנו – מונח רביע, **רבינו בחיי שמות פרק יב ולקח הוא ושכנו**. התורה חסה על ממונם של ישראל בד' מקומות:
האחד, בכאן כי מאחר שנתר עומד לשרפה לכך חסה עליך התורה תחלה ואמרה: **ואם-ימעט הבית מהיות משה**
ולקח הוא, כדי שלא תפסיד ממונך. **והב': (ויקרא צו זכד): ותלב נבלה ותלב טרפה יעשה לכל-מלאכה ואכל לא תאכלהו:**
השלישי, הוא שכתוב בנבלה: **(דברים ראה יד,בא) לא תאכלו כל-נבלה לגר אשר-בשעריך תהגנה ואכלה או מכר לנכרי**. **הד', בית**
המנוגע שנאמר: **(ויקרא מצורע יד,ו) וצנח הכהן ופגנו את-הבית לפי שאם יתכבסו הבגדים הצבועים יהיו נפסדים ויסור צבעם וכן כלי**
חרס אם נטמאו אין להם תקנה אלא בשבירה, לפיכך חסה התורה ואמרה **ופגנו את-הבית**.
ו' צו זכד – אין רביע, **ויקרא מצורע יד,לו ופגנו את-הבית** – מונח רביע, **דברים ראה יד,כא תהגנה ואכלה** – מונח רביע

שמות בא יב,ו: והנה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת-ישראל בין הערבים:
תורה תמימה ושחטו אתו – תניא, ר' יהושע בן קרחה אומר, ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל, וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו
שוחט אלא אחד, אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו^(ט) **[בבלי קדושין מ"א ב']:**
בהלכת שליחות בקדשים נלמד מקרבן פסח, ובנוסף נלמד שכל ישראל יכולים לצאת בקרבן יחיד כי בקרבן ציבור לא שייך ענין כזית בבשר הפסח
ושחטו אתו כל קהל עדת-ישראל בין הערבים:
ושחטו אתו – מונח רביע, שחיטת פסח וזריקת דם במצבים (א) כולם טהורים, (ב) רוב ישראל טהורים, כהנים טמאים; (ג) רוב ישראלים
טמאים, רוב כהנים טהורים, (ד) רוב ישראל וכהנים טמאים.

ועוד ע"פ **ירושלמי פסחים פ"ז** (דף לד טור ב, ה"ה) (ה) שחטו בטהרה ונטמא הבשר והאימורין קיימים זורק את הדם על האימורין, (ו)
שחט בטהרה ונטמאו האימורין והבשר קיים זורק את הדם על הבשר, (ז) שחט בטהרה ניטמא הבשר ואבדו האימורין, לא יזרוק אבל עבר
וזרק הדם הורצה.
ושחטו אתו – מונח רביע, **ושחטו** בלשון רבים, והרי כבר כתוב **(שם בא יב,ד) ולקח הוא ושכנו**, הרי שניים, אם כן המונח רבים בא
ללמד על חבורה גדולה עד **כל קהל עדת-ישראל**

קהל עדת-ישראל – מרכא טפאא, יתור לרבות על השוחט לעצמו את שליחו, אבל **כל** – תביר, בא למעט מ-**קהל עדת-ישראל**
לשליח אחד בלבד עבור **כל קהל עדת-ישראל** הנמנים על קרבן פסח יחיד
תורה תמימה בין הערבים – ת"ר, תמיד קודם לפסח, מאי טעמא, יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו
אלא בין הערבים בלבד^(כ) **[בבלי פסחים נט,א]: תורה תמימה הערה נא דבפסח כאן כתיב בין הערבים, ובפ' ראה (דב' ראה טז,ג) כתיב**
שם תזבח את-הפסח בערב, ובתמיד כתיב רק (במדבר פינחס כח,ד) את-הפסח אחר תעשה בכפר ואת הפסח השני תעשה בין
הערבים:, ולכאורה לא נתבאר למאי נ"מ אם כתיב גם בערב או לא, הא ענין אחד הוא. ונראה משום דלשון בערב מצינו בעלמא על עת כניסת
הלילה דהיינו שקיעת החמה, כמו וטמא עד הערב, מערב עד ערב תשבחו, יצא אדם לפעול ולעבודתו עדי ערב (תהלים ק"ד), והיה לעת ערב יהיה
אור (זכריה י"ד), והרבה כהנה, משא"כ בין הערבים שיעורו מו' שעות ולמעלה, וא"כ לולא היה כתוב **בין הערבים** היה במשמע שסמוך ללילה
הוי זמן שחיטת הפסח. ורק מדכתיב גם **בין הערבים** שענינו אחר חצות אנו אומרים להשוות הלשונות שהזמן הזה מאוחר קצת משיעור בין
הערבים ומוקדם קצת מכניסת הלילה, וא"כ ממילא מבואר שזמנו מאוחר דכתיב ביה רק **בין הערבים** דמשמעו אחר חצות היום, ואולי
באמת מפני זה גופא כתבה התורה לזמן הפסח בשתי לשונות כדי לאחרו לתמיד. ועיין בברכות ט' א' שדרשו שם הלשון בערב, ויבא לפנינו
במקומו בפ' ראה א"ה:

בין – מרכא – בנוסח ספרדי מאריך – מרחיק את זמן **הערבים**: מזמן סמוך לחצות היום וגם מרחיק אותו מזמן הערב – הלילה ללמדנו
הערבים – סלוק, להגביל את שחיטת הפסח לזמן הביניים הזה, אחרי תמיד של בין הערביים אבל לא בערב ממש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרכא טפאא – יתור לרבות, ככל מקום; דרוש תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב אחד נדרש; פסוק 1 – דרוש שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא טנול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתיים, ולפי ההשערות

1.3 שמות בא י,א

שמות בא י,ה: שֵׁה תְּמִים זָכַר בֶּן-שָׁנָה יְהִי לָכֶם מִן-הַכֹּהֲנִים וּמִן-הָעֵזִים תִּקְחוּ:

שֵׁה תְּמִים זָכַר בֶּן-שָׁנָה – מרכא תביר מרכא טפאא, כעין קבוצת פרטים קשורים לנושא אבל אם הלכות שונות, או פרטים שלא חייבים להצטרף ביחד כפי רש"י ב-(יבד) ועוד יש בו מדרש ללמד שאחר שנמנו עליו יכולין להתמעט ולמשוך ידיהם הימנו ולהימנות על שה אחר, אך אם באו למשוך ידיהם ולהתמעט, מהיות משה יתמעטו בעוד השה קיים בהיותו בחיים ולא משנשחט. (עיקר שפת"ח מפרש כי נלמד מחילוף אותיות אהה"ע במילת מהיות – מחיות) אבל אפשר כי תבנית הטעמים ב-(יב,ה) מרמזת על כך שהנמנים על אכילת השה יכולים לשנות דעתם כל עוד ה"שה חי", אבל משנשחט אין שינויים.

עיקר שפת"ח בכתוב הבא מן-הכֹּהֲנִים וּמִן-הָעֵזִים – ו"ו החיבור היא ו"ו מחלקת לומר או, ויש לכך תמיכה בתבנית הטעמים, כאשר טעם סלוק של תִּקְחוּ מגביל הלקיחה, וטעם טפאא של וּמִן-הָעֵזִים בתפקיד פותח טפח להתאפיין מההגבלה של הסלוק במלת תִּקְחוּ וזאת הדרשה ש-ו"ו החיבור היא ו"ו מחלקת לומר או היינו שכל חבורה תקח רק אחד משניים טלה מן הכבשים או גדי מן העזים.

1. שמות בא י,ח: וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַהִוא צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת עַל-מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:
2. במדבר בהעלתך ט,יא: (פסח שני) בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאֶרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשֶׂה אֹתוֹ עַל-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ: מְכִילְתָא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יב על-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ מצוה לאכול כולן כאחת. הלל הזקן היה כורכן זה בזה ואוכלן. יכול יהו מעכבין זה את זה ת"ל יֹאכְלֶהוּ אפילו אחד מהן.

ילקוט שמעוני תורה רמז קצז הרי אתה דן הואיל והפסח מצות עשה ומצה ומרור מצות עשה, אם למדת שאם אין להם מצה ומרור יוצאין ידי חובתן בפסח כך אם אין להם פסח יוצאין ידי חובתן במצה ומרור. ד"א יֹאכְלֶהוּ מכאן אמרו הפסח נאכל אכילת שובע תניא אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן לקיים מה שנאמר (במ' בהע' ט,יא) על-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ, אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חבריו על הלל דתניא יכול לא יצא אדם ידי חובתו אלא א"כ כורכן בבת אחת ואוכלן כדרך שהלל אוכלן ת"ל על-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ: אפילו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו. והשתא דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר מברך אמצה לחודה ואכיל והדר מברך אמרור לחודה ואכיל, והדר אכיל מצה ומרור בלא ברכה זכר למקדש כהלל

רמב"ן ... ולא אמר 'עם', ללמד שאיננו חובה שיהא כורכן בבת אחת ואוכלן. ... ולמד הכתוב שאין מצוה במרורים אלא עם אכילת הבשר, אבל המצות חזר וצוה: בְּעֶרְבַת הַאֲכֹלִי מִצֹּת (שמות בא י,ח) - אפילו בפני עצמן, כדעת רבותינו (פסחים קכ"א). ויותר נכון שנאמר כי (שמות בא י,ח) וּמִצֹּת נִמְשַׁךְ לַמַּעֲלָה: וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַהִוא צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת: וחזר וצוה: עם מרורים יאכלוהו לבשר הנזכר. והנה צוה באכילת הבשר ובאכילת המצות ולא צוה באכילת המרורים, רק אמר שיאכלוהו לבשר עם מרורים; ירמוז שאין במרורים מצוה, רק לאכול הבשר עמהם, ובזמן שאין בשר אין במרורים מצוה, וגם אינם מעכבין את הבשר, ואם אכל פסח ולא אכל מרורים - ידי פסח יצא (מכיל' בא פסחא ו); כי המצוה בפסח כמו המצוה במצה, כל אחת צוה בפני עצמה.

ב-הגדה של פסח – אדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ז"ע ד"ה על-מִצֹּת (במ' בהע' ט,יא) ... מיתור תיבת יֹאכְלֶהוּ... ילפינן דאוכל פסח אף שאין לו מצה ומרור (מכילתא שם), וגם פשוטו של מקרא זה משמע כמ"ש הרמב"ן שם (שם בא י,ח), כי וּמִצֹּת נִמְשַׁךְ לַמַּעֲלָה, וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַהִוא צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת, וחזר וצוה עם מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ: לבשר. וא"כ אין ראייה שצריך לכרוך גם עם מצה, לולא שבא הכתוב בפעם שניה (טט - במ' בהע' ט,יא) וממנו נלמוד גם לפעם ראשונה (טט - שם בא י,ח) (ראה רש"י שם). – אבל הרשב"ם משמע דגרים בש"ס הפסוק דפעם ראשונה, וכמו שכתב בהגהות הר"ב מרגנשבורג.

ט – ב. - שמות בא י,ח: וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַהִוא צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת עַל-מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

תבנית הטעמים מונח זקא-קטן, טפאא, סלוק, שלושה טעמים מפסיקים לרמז על אכילת כל אחד מהם לעצמו. לעומתו בפסח שני ב- במדבר בהעלתך ט,יא: ... על-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ: תבנית הטעמים מרכא טפאא, סלוק, מרכא טפאא בתפקיד יוצר קבוצה המאופינת בתוכן המוטעם ב-סלוק, מרמז על הנאמר על-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ: מצוה לאכול כולן כאחת. וזה מתואם עם נוסח ההגדה שבשימושינו: כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קים. היה כורך כורך פסח מצה ומרור ואוכל בייחד, לקיים מה שנאמר: (במ' בהע' ט,יא) על-מִצֹּת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

אבל מרכא טפאא יש לה גם תפקיד מכל מקום לכן הסיכום אפילו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו וזה מתואם עם דברי רבי יוחנן המובאים בילקוט שמעוני ועם מה שכתב האדמו"ר מ"מ"ש על גירסת הרשב"ם והגהות הר"ב מרגנשבורג.

הַהִוא צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת – (אתנח) מונח זקא-קטן, זה מצוה אחת ו- על-מִרְרִים יֹאכְלֶהוּ: זה מצוה אחרת, ואפשר כי זאת תבנית טעמים העשויה ללמד על דרישה אלפניו ולאחריו, כמו אם המצוה הראשונה לא הייתה מצוה אלא תיאור ואחריה מצוה, שזאת תבנית טעמים המלדת לדרוש אלפניה ולאחריה. וזה מתואם עם פירוש רמב"ן ויותר נכון שנאמר כי (שמות בא י,ח) וּמִצֹּת נִמְשַׁךְ לַמַּעֲלָה (טט) – אלפניו): וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַהִוא צֵלִי-אֵשׁ וּמִצֹּת: וחזר וצוה: (טט – לאחריו) עם מרורים יאכלוהו לבשר הנזכר.

הבירור הבא בעקבות דרשת הרב נפתלי פייגנבוים שליט"א בשבת הגדול התשע"א. והוא מקושר לנושא טעם המן במצות שאכלו ושהוציאו ממצרים ואכלו שלושים יום במדבר. ראה שמות בשלח טז,לב

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' מֵאֵל הָעֹלָם מִמֶּנּוּ לְמַשְׁמַרְתָּ לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת-הַלְחָם אֲשֶׁר הָאֲכָלְתִּי אֶתְכֶם בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

בבלי חולין קג, ב רבי יוחנן אמר חייב - הרי נהנה גרונו בכזית, וריש לקיש אמר פטור - אכילה במעיו בעיניו, וליכא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאק – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קרא – סדר קריאת; אלא = גיש = גיש"ט – יוצא מהענין; קרא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "יג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

בבלי פסחים קטוב, אמר רבא בלע מצה יצא בלע מרור לא יצא
ש"ע או"ח תעה ג (כט) יא בלע מצה, יצא; אבל אם בלע מרור, לא יצא (ל) יב >ט דטעם מרור בעינין וליכא. ואפילו אם בלע מצה ומרור כאחד, (לא) יג ידי מצה יצא, ידי מרור לא יצא. ואם כרכם (לב) בסיב, ובלעו, אף ידי מצה לא יצא (לג) לפי שאין דרך אכילה בכך.

ט"ז אורח חיים סימן תעה (ט) דטעם מרור בעי'. - פי' בפה שירגיש במרורו' דהוא זכר למרירות ואם לא ירגיש אין זכר משא"כ במצ' אע"ג דבעי' ג"כ טעם מצה דמ"ה לא יצא אם בישל' כמ"ש ס"י תס"א התם לא בעינין שירגיש בפה טעם מצה דלא צוותה התורה על הרגש' בזה אלא על אכילה לחוד ובליעה אקרי אכילה ובלבוש האריך בתי' קושיא זו ובמ"ש לק"מ: בנוסח דזכר למקדש כהלל י"ל היה כורך פסח מצה ומרור וכן פירש"י בגמרא על הלל שהיה כורכן בבת אחת דהיינו פסח עמהם:
משנה ברורה סימן תעה ס"ק כט (כט) בלע מצה יצא - בדיעבד דגם זה מיקרי אכילה אע"פ שלא לעסה ולא הרגיש טעם מצה ואע"ג דלעיל בסימן תס"א ס"ד פסקינן דאין יוצאין במבושל ומשום דנתבטל טעם מצה **אלמא צריך טעם מצה** [לא] יש לומר דהתם גרע משום דהפת בעצמה אבדה טעם מצה אבל הכא יש בה טעם אלא שהוא לא הרגיש הטעם בפיו ומ"מ כ"ז בדיעבד אבל לכתחלה [לב] יש ללעוס אותה עד שירגיש הטעם בפיו:
שער הציון סימן תעה ס"ק לא (לא) מגן אברהם וט"ז: שער הציון סימן תעה ס"ק לב (לב) מגן אברהם בשם רשב"ם:

טעם מאכל מרגישים בגרון ולא במעיים, לכן הבלוע מצה בלא אכילה או הכרוכה בסיב אינו מרגיש טעמה בגרונו, בדיעבד יצא אבל לכתחילה כדי להרגיש טעם המן ולהחיות את גאולת מצרים יש לאכול המצה ולהרגיש טעמה בגרון ולחשוב שזה דוגמת טעם המן שהרגישו טעמו בשלושים יום במ אכלו המצות שהוציאו ממצרים.
ראה שמות בשלח טז, לב טעימת טעם המן קדמה לירידתו ב- **הא לחמא.**

שמות בא יב, ט: וטו אל-תאכלו מן-מנונו נא ובשל מבשל במים כי אם-צלי-אש ראשו על-כרעיו ועל-קרבו:
בירור במשמעות בשל מבושל לגבי הבשר
בבלי פסחים מא, א אל-תאכלו מן-מנונו נא וגו' רבי יוסי היא דתניא ר"מ יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח, רבי יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימוח ... ר"מ **בשל מבשל** - מכל מקום (פשוט לגמרא שבשול תחילה מפקיע מצליה. אבל צליה ואח"כ בישול לרבי יוסי כמו שהבישול מפקיע את האפיה, כך לגבי בשר הבישול מפקיע מהצליה. לר"מ הבישול מקלקל בגלל גזרת הכתוב בפסח שיהיה בצליה)....
צליה כל צרכו ואפילו חריכה צלי אש (**שמות בא יב, ח**), מצוות עשה. (**שמות בא יב, ט**) מצוות לא תעשה.

בבלי פסחים מא, ב ת"ר: אכל כזית נא מבעוד יום - פטור וגו'
רבי לומד מהיתור "**ובשל מבשל**" לרבות איסור בישול במשקין וצלי קידר היינו במי הבשר עצמו.
רבנן לומדי איסור נא ובשל מבושל בזמן של חובת צלי אש בלבד, היינו בליל הפסח הראשון אבל לפני-כן ע"פ **בבלי פסחים מא ב ת"ר:** אכל כזית נא מבעוד יום - פטור וגו' מה ת"ל **כי אם-צלי-אש** לומר לך בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בכל תאכל נא.
ע"פ **מכילתא** רבי לומד גם איסור אכילת נא ומבושל מהפסח **מבעוד יום** מזמן הקרבת הפסח. אחרת היה צריך לכתב **בשל בשל או מבושל מבושל**.

התורה והמצוה מסביר **המכילתא (מא)** יש פירוט שרבי אומר שבקרנן פסח יש חלקים המתאימים לשליקה וחלקים המתאימים לצליה. והתורה צוותה שגם החלקים המתאימים לשליקה יאכלו בצליה.
היות ויש מצוות עשה לאכול בצליה בלילה בפסוק **שמות בא יב ח**, הצווי לאכול בצליה בפסוק (**שם ט**) זה יתור וגם **ובשל מבשל במים** - מרכא טפאק אתנה גם כן יתור, ורבי לומד ממנו שבא לאסור אכילת נא ומבושל מהפסח מבעוד יום.
טט - תבנית הטעמים - **שמות בא יב, ט** בלימוד אלפניו מהסיפא של הפסוק אל הרישא תומכת ברבי בהרחבת זמן האיסור של אכילת נא וכו' לזמן משחיתת הפסח וזה לאו.
תבנית זאת גם תומכת ברבנן שאומרים אכל (מהפסח) כזית נא מבעוד יום - פטור וחובת הצלי אש בלבד רק בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בכל תאכל נא.

כי אם-צלי-אש - (אתנה) מונח זקא-קטן, זה התיאור וההלכה שאחריו
ראשו על-כרעיו - מרכא טפאק, יתור לרבות שמאופיין בסלוק **ועל-קרבו**; יש לאכול כל חלקיו של הפסח בצליה בלילה.
שמות בא יב, ט: אל-תאכלו מן-מנונו נא ובשל מבשל במים כי אם-צלי-אש ראשו על-כרעיו ועל-קרבו:
ירושלמי פסחים פ"ב ה"ז אל-תאכלו מן-מנונו נא - מהפך פשטא זקא-קטן, לימוד אחד כפשוטו, לימוד אחד יוצא מפשוטו
גמרא ובשל מבשל לרבות כל משקין, ע"פ קרבן העדה - שאפשר היה לכתוב ... נא ומבושל במים, לכן ובשל בא לרבות בישול בשאר משקין.

טט - **ובשל מבשל** - מרכא טפאק, יתור לרבות המאופיין ע"י **במים** - אתנה, מגביל. נפתח זאת בשלבים:
מבשל - טפאח כפותח טפח ומקבלת אפיון מהכתוב אחרי **במים**, **ובשל** במרכא יתור הבא לרבות בישול בשאר משקין שהבישול בהן דומה לבישול במים.
למשל רבי למד שזמן איסור אכילת נא ובשל מבושל במים מזמן שחיתת הפסח ואילו רבנן ממעטים את תקופת מבעוד יום והאיסור רק בלילה.

או **במים** - אתנה, מגביל האיסור לבישול במים ובמשקין שהבישול בהם דומה לבישול במים, אבל בישול אחר כגון מרח על הפסח שמן וצלה מותר. ועוד אפשר שבא ללמד שלא לבשל הפסח אחרי צליתו. לרבי יוסי משום שהבישול מפקיע מהצליה, לרבי מאיר משום שהבישול מקלקל גזרת הכתוב בצליה.
בבלי פסחים מא א אל תאכלו מנונו נא וגו' רבי יוסי היא דתניא ר"מ יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח, רבי יוסי אומר יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל אע"פ שלא נימוח ... ר"מ **בשל מבשל** - מכל מקום (פשוט לגמרא שבשול תחילה מפקיע מצליה. אבל צליה ואח"כ בישול לרבי יוסי כמו שהבישול מפקיע את האפיה, כך לגבי בשר הבישול מפקיע מהצליה. לר"מ הבישול מקלקל בגלל גזרת הכתוב בפסח שיהיה בצליה)....
הערה: **ובשל מבשל** - מעמס בלימודים אחדים בישול במשקין בישול אחר צליה צלי קידר.
לכן מתאים לומר שלימוד אחד מהמילים הלימודים הנוספים נלמדים מהיתור לרבות של הטעמים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו

המצוות השערות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות; רבוי ממשותף; מרכא טפא – יתור לרבות; מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרושה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרושה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרושה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הזכרון או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשיש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מדות זר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 שמות בא, יב, א

שמות בא יב, א: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה

והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה – מונח זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד גורע מהענין ו/או מוסיף מהענין על הענין. כאן כעין מוסיף מענין ארץ-מצרים בלילה הזה, או מוסיף מענין הלילה הזה על ארץ מצרים. לפי מפרשי מדרש שמות רבה סגולת הלילה הזה הייתה, שהקב"ה בעצמו הצילם מקטרוג והעביר הדין מהם למצרים, היינו שגרע מחובת ישראל והוסיף זאת על חובת מצרים.

מדרש שמות רבה (וגשל התשס"א, ע"פ אוצר החכמה) שהעברה שאני עובר קשה היא, שנאמר **ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה פירוש מהרד"ו שהעברה שלא היו ראויים לנס רק שהעביר הדין מהם למצרים.**

ידי משה שאעביר אילוגין (בלשון רומי ספר זיכרון אשר בו ישובח או יגונה דבר) שלכם לאחר כצ"ל פ' הדין שראוי להיות עליכם שתחייבו אתם, תתהפך על אחר על צד שכנגדו פ' שאהפך דם שלכם על דם פסח ודם מילה ומסיים המדרש שהעברה שאני עובר קשה היא פ' כדאיאת שיקטרוגו ואמרו הללו עובדי עבודה כוכבים וכו' ואני צריך לעבור בעצמי כדי להציל אתכם מן הקטרוג והדין היה ראוי להיות עליכם כמו על המצרים ואף שקשה לפני להציל אתכם חייבים, מכל מקום אעשה וזהו **ועברתי** שהוא שהעברה שאני עובר קשה היא ודו"ק

ודדומה לו ברעיון של העברת דין מישראל ובתבנית טעמים

שמות כי תשא לדו, ו: ועברתי ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום ורחמים אפים ורב-חסד ואמת:

ועברתי ה' על פניו ויקרא – זרקא סגול. הקב"ה מוסיף לישראל דרכים לבקשת סליחה והעברת הדין מהם. הקב"ה מעביר פנים של זעם ומביא פנים של רחמים. תיב"ע הקב"ה עובר מכסא של דין לכסא של רחמים.

וכן ב-**יחזקאל טז, ח – ה: [ו] ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמך ואמר לך בדמך ח' ואמר לך בדמך ח' (שמות בא יב, ב)** ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצה פרטים הקשורה לנושא ושלא חל על כולם אותו ענין או הלכה. (א) צורות שונות של הרס עבודה זרה רש"י ובכל אלהי מצרים – של עץ נרקבת, ושל מתכת נמסת ונתכת לארץ (ראה מכילתא בא פסחא ז).

ראב"ע (יב) **ובכל אלהי מצרים** - יש אומרים, שכעסו מצרים על אלהיהם במכת בכוריהם, והשחיתו מצבותיהם. ואחר שאמר השם זה, ידענו כי כן היה, ואם לא פורש; ורבים כאלה.

מכאן לימוד לאופנים שונים של ביטול עבודה זרה ע"י הגוים עצמם.

רמב"ן (יב) **ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - של עץ היתה נרקבת ושל מתכת היתה נתכת**. ולא פירש הכתוב בשפטים האלה, ... (טט – והזכירם ב-) (במ' לג, ד) "ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים". ועל דעתו, ירמוז הכתוב לשרי מעלה, אלהי מצרים, כענין "יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה" (יש' כד, כא), והנה השפיל מזלם ושרי המזלות עליהם; והכתוב ירמוז ויקצר בנעלם.

(ב) כפ'רש"י (שם בשלח יד, ב) **לפני בעל צפן** הוא נשאר מכל אלהי מצרים כדי להטעותם שיאמרו קשה יראתן עלי וגו' **שפת"ח** (ל) אע"פ שכתוב (שמות בא יב, ב) **ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים** הוא נשאר כדי להטעותם.

שמות בא יב, ג: (ראה גם שמות שמות ד, ח)

והיה היום לכם לאת על התתים אשר אתם שם וראיתו את-היום ופסחתו עלכם ולא יהיה לכם נגף למשחית בהפתי בארץ מצרים:

רש"י (יג) **והיה היום לכם לאות** - לכם לאות, ולא לאחרים לאות (ראה מכיל' בא פסחא ז). מכאן שלא נתנו מן הדם אלא מבפנים. **וראיתי את היום** - והלא הכל גלוי לפניו? ! אלא: נתון אני את עיני לראות שאתם עסוקים במצותי, ופוסח אני עליכם (ראה מכיל' בא פסחא יא). **ופסחתו** - וחמלתי (ראה ת"א), ודומה לו: "פסוח והמליט" (יש' לא, ה). ואני אומר: כל 'פסיחה' - לשון דילוג וקפיצה: **ופסחתו** - מדלג היה מבתי ישראל לבתי מצרים, שהיו שרויין זה בתוך זה; וכן "פוסחים על שתי הסעיפים" (מ"א יח, כא) - מדלגין; וכן כל פסחים הולכים כקופצים; וכן "פסוח והמליט" (יש' לא, ה) - מדלגו וממלטו מבין המומתים. **ולא יהיה בכם נגף** - אבל הווה הוא במצרים. הרי שהיה מצרי בבית ישראל, יכול ימלט? תלמוד לומר: **ולא יהיה בכם נגף**, אבל הווה הוא במצרים. הרי שהיה ישראל בביתו של מצרי, שומע אני: ילקה בגינו? תלמוד לומר: **ולא יהיה בכם נגף** (ראה מכיל' בא פסחא ז).

והיה היום לכם לאת – תרסא קדמא ואולא רביע, תבנית של מלמד ולמד, כגון בנין אב או כלל ופרט **והיה** – מכאן שלא נתנו מן הדם אלא מבפנים. **והיה** – תרסא, בתפקיד מחיצה, ללמד על דלת הבית שהסתירה את הדם בתוך הבית. תרסא בתפקיד שיעור לדם כדי טבילה כנדרש במכילתא על פסוק (יב, כב)

בדרך אגדה (שמות בא יב, ג) **והיה היום לכם לאת על התתים**, בתים - שטים, כל בית שעליו דם נחרב וזה האות שנתקיים הפסוק פעמיים ולכן הבית השלישי שיבנה במהרה בימינו אמן לא יחרב **ולא יהיה** – מקף בתפקיד רב-מצב, (טט – א) הרי שהיה מצרי בבית ישראל, יכול ימלט? תלמוד לומר: **ולא יהיה בכם נגף**, אבל הווה הוא במצרים (טט – א) ולא פוגע בבני ישראל בגלל המצרי שבביתם). (טט – ב) הרי שהיה ישראל בביתו של מצרי, שומע אני: ילקה בגינו? תלמוד לומר: **ולא יהיה בכם נגף** (ראה מכיל' בא פסחא ז).

בכם – מרכא = מאריך, מרחיק מיקומו של ישראל מבין בני ישראל אל בין מצרים כפ'רש"י הרי שהיה ישראל בביתו של מצרי, **ולא יהיה לכם נגף למשחית** – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל, לפתחילה ע"פ (יב, יב) כל עובדי עבודה זרה שבמצרים אמורים היו להפעל, ובפועל בני ישראל שקימו הצוויה של הקרבת הפסח והמילה ונתינת דם על המזוזות ועל המשקוף מבפנים הפתח ניצלו.

שמות בא יב, כב: ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר-בסוף והנעתם אל-המשקוף ואל-שתי המזוזות מן-הדם אשר בסוף ואתם לא תצאו איש מפתח-ביתו עד-בקר:

רש"י (כב) **אזוב** - מיץ ירק הוא שיש לו גבעולין. **אגדת אזוב** - שלשה קלחין קרויין 'אגודה' (ראה סוכה יג, א).

ולקחתם אגדת אזוב – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו ו/או על עצמו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי ממש; מרכא טפא – יתור לרבית, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה: (קפא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מתיבה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיבה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

תורה תמימה שמות יב (כב) אַנְתָּה אֲזוּב - אזוב ולא אזוב יין ולא אזוב רומי ולא אזוב כוחלי ולא אזוב מדברי ולא כל אזוב שיש לו שם לוויי^(ק) [שם]:

וּטְבִילָתָם בְּדָם - שיהיה בדם כדי טבילה^(קא) [שם]: טט – ענין השיעור מרומז ב-(יב,יג) וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאֵת

תורה תמימה הערות שמות פרק יב הערה קצ, קצא

קצ) אזוב כוחלי פי' הרמב"ם (פרה פי"א מ"ז) שהוא שם מקום, והערות פי' שהוא מלשון צבע, ומלשון לא כחל (כתובות י"ז א):
קצא) ר"ל כדי הטבילה הדרושה להגנה למשקוף ולשתי המזוזות, ויתכן דמדויק מדהו"ל לומר בקצור והגעתם מן הדם אל המשקוף:
וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו, כנדרש ב-

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב. מכאן אתה למד כל הליקחות שבתורה הואיל ונאמרו ליקחות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא אגוד' כך פורט אני לכל הליקחות שבתורה שאינם אלא אגודות: ופירשו **תוס' סוכה יג,א** שלרבי יהודה לולב לא צריך אגוד ולכן דורש שדווקא אם כתוב שורש "לקח" ומלת "אזוב" צריך שיהיה אגוד (כגון בפרה אדומה), ורבנן דורשים ממלת לקיחה בלבד שכל לקיחה צריכה להיות אגודה.
וּטְבִילָתָם בְּדָם אֲשֶׁר-בַּסֶּף – זקא מונח סגול, (א) בתפקיד גריעה מהענין, לרמז שלא תדרוש אגודה במובן של חמש (כפרקי אבות ואגודתו על ארץ יסדה) אלא כאן במובן של שלושה

אַנְתָּה אֲזוּב – מונח רביע – מצות אזוב שלשה קלחים [שרשיים] ובהם שלשה גבעולין, תשעה גבעולין לדעת רבי יהודה

תורה תמימה במדבר חקת יט (ו) וְלָקַח - נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן (פ' בא) **וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב**, מה להלן שלשה קלחים, אף כאן שלשה קלחים^(ב) [ספרין]:

במדבר חקת יט,ו: וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאֲזוּב וְשֵׁנִי תוֹלַעַת הַשִּׁיָּה וְאֶלְיָהוּ אֶלְיָהוּ שֶׁרֶפֶת הַפָּרָה:

תורה תמימה במדבר חקת יט,ו הערה לב ושם בודאי ג' קלחים כיון דכתיב אגודה ואין אגודה פחות מג' כמבואר בסוכה י"ג א', וכך מבואר בפ"א מ"ט דפרה מצות אזוב שלשה קלחים [שרשיים] ובהם שלשה גבעולין, כלומר גבעול בכל קלח, וגבעול הוא קנה האמצעי שהורע בראשו, **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פרה פ"א,מ"ט** שלשה קלחים שלשה זרדין ובכל זרד קן אחד, שיהיו בשלשת הקלחין שלשה גבעולין. ור' יהודה אומר צריך שיהא **בכל קלח שלשה גבעולין**.

ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פ"ג ומנין אפילו שלשה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה - האש והאוויר והמים שהם שלשה, על ארץ יסדה, על יסוד הארץ הם מקיפים. הרי לך שלשה קרויין אגודה. אי נמי, מצינו שלשה קרויין אגודה, אגודת אזוב שהם שלשה קלחים. ויש ספרים שכתוב בהן ומנין אפילו חמשה שנאמר ואגודתו על ארץ יסדה, שאדם אוגד בידו אחת שיש בה חמש אצבעות, וכלל אצבעות שביד קרויין אגודה.

ויקרא רבה (וילנא) פרשה ל א"ר אבא בר כהנא משכר לקיחה אתה למד שכר לקיחה במצרים כתיב (שמות יב) וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב בכמה היות טימיה ידידיה בד' מיני (טט – סכום פעוט של כסף) והוא גרם לישראל לירש ביזת הים ביזת סיחון ועוג ביזת ל"א מלכים לולב שעומד על האדם בכמה דמים וכמה מצות יש בו עאכ"ו לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם ולקחתם לכם ביום הראשון. **פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא כז - וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב** ד"א קחו מוסרי ואל כסף (משלי ח: י). א"ר אבא בר כהנא משכר לקיחה את למד שכר לולב. שכר לקיחה, במצר' כת' **וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב** וגו' (שמות יב: כב), בכמן טימין ידידיה, בארבעה מניי, בחמשה מניי, היא שעמדה להם בביזת מצרים, בביזת הים, בביזת סיחון ועוג, בביזת שלשים ואחד מלכים, לולב שהוא עומד לאדם בכמה דמים, וכמה מצוות יש בה, על אחת כמה וכמה, לכך משה מזהיר את ישראל ואלו' להם ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג: מ).

ילקוט שמעוני שיר השירים רמז תתקפו כך אמר משה לישראל בדבר קל אתם נגאלים, **וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב** כמה שויה ה' מעה בזכותה זכו לירש בזה מצרים בזה הים בזה סיחון ועוג ושלשים ואחד מלכים, והלולב הזה שיש בו כמה יציאות על אחת כמה וכמה, **אַנְתָּה אֲזוּב** – מונח רביע בתפקיד של ארבע או חמש, שווי אגודת אזוב ע"פ **ויקרא רבה (וילנא) פרשה ל בד' מיני (טט – סכום פעוט של כסף)**, **פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא כז בארבעה מניי, בחמשה מניי, ע"פ ילקוט שמעוני שיר השירים רמז תתקפו ה' מעה**

ריקאנטי שמות יב (כב) וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב וגו' [שם כ"ב]. כבר רמזתי לך כי זהו דוגמת הקרבה לרצות מדת הדין.

וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב וּטְבִילָתָם בְּדָם אֲשֶׁר-בַּסֶּף

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא

וּטְבִילָתָם בְּדָם. שיהא בדם כדי טבילה: **אֲשֶׁר-בַּסֶּף** מגיד הכתוב שעוקה חוקק בצד האסקופה ושוחט בתוכה אין סף אלא אסקופה שנא' בתתם ספם את ספי וגו' (יחזקאל מג ח) וכתוב וינועו אמות הספים (ישעיה ו ד) דברי ר' ישמעאל רבי עקיבא אומר אין סף אלא כלי שנאמר והספים והמזמרות (מ"א = מלכים א' = ז 1).

לאחרים דברי רבי ישמעאל ר' יונתן אומר מבפנים אתה אומר מבפנים או אינו אלא מבחוץ ת"ל (יב,יג) והיה הדם לכם לאות. לכם לאות ולא לאחרים לאות רבי יצחק אומר לא כי אלא מבחוץ כדי שיהו המצרים רואים ומעיהם מתחנכים: **וְהִנֵּנְתֶּם אֶל-הַמִּשְׁקָף** **וְאֶל-שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת** שומע אני אם הקדים זה לזה לא יצא ת"ל (יב,ז) ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף הא אם הקדים זה לזה יצא נמצינו למדים שלשה מזבחות היו לאבותינו במצרים המשקוף ושתי מזוזות וכו': מן הדם אשר בסף עוד למה נאמר והלא כבר נאמר וטבלתם בדם אשר בסף [ומה ת"ל מן הדם אשר בסף] לפי שהוא אומר ולקחו מן הדם ונתנו שומע אני טבילה אחת לכולם ת"ל והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף על כל הגעה טבילה:

אֲשֶׁר-בַּסֶּף – רבי ישמעאל אומר עוקה חוקק לצד האסקופה, בור באדמה. רבי עקיבא אומר שבסף הוא כלי. בשחיטת הצפור של המצורע בתגלחת הראשונה, מודגש במיוחד צווי לשחוט אל מים שבכלי, ולא אל כלי ריק שלא יראה כאילו צריך דמו לע"ז. אם כן אפשר כי **וּלְקַחְתֶּם אֲנֶתְּ אֲזוּב** – גרשיים מונח רביע עשוי לרמז על יצא מן הכלל ללמד על עצמו שלזה בד"כ צריך חזרה כל שהיא, שני פרטים, וכאן נאמר וטבלתם ונאמר והגעתם ועל כל נתינה יש טבילה.

וכן נאמר במדרש נמצינו למדים שלשה מזבחות היו לאבותינו במצרים המשקוף ושתי מזוזות וכו': אפשר כי לרבי עקיבא בתי אבותינו במצרים היו כעין מקום מקדש שבו שוחטים אל כלי ריק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא – מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות; רבוי מתפשוט; מרכא טפאא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סיור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהוצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קפא) – סדר קרימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קפא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.5 שמות בא י,א (התשע"ה)

שמות בא י,א לפני מכת ארבה

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה כִּי-אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבָבוֹ וְאֶת-לִבִּי עֲבָדְיוֹ לְמַעַן שְׂחֵי אֶתְּךָ אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ:

המלים וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה מופיעות שלוש פעמים בתורה, באותה תבנית טעמים.

שמות וארא ז,כו: לפני מכת צפרדעים וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' שְׂלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי:

שמות וארא ט,א: לפני מכת דבר וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה-אָמַר ה' אֶלְתֵּי הַעֲבָדִים שְׂלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי:

מדרש רבה פרשה י' על פ' וארא המשתמש בפסוק שמות וארא ז,כו: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה הוזהר לרישא של שמות בא י,א שמות רבה (וילנא) פרשת וארא פרשה י

א (שם' וארא ז,כז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה, : (שם' וארא ז,כז) : ואם-מֵאַן אַתָּה לְשַׁלֵּם הַנֶּה אֲנִי נִגְף וּגו', הה"ד (קהלת ה,ח) וַיִּתְרוֹן אֶרְצוֹ בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה. וכל המדרש כמו שכתוב בויקרא רבה ובזאת חוקת התורה, רבותינו אמרין מהו וַיִּתְרוֹן אֶרְצוֹ בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה הוּא אפילו דברים שאתה רואה אותן כאלו הם מיותרין בעולם כגון זבובים ופרעושים ויתושין הן היו בכלל ברייתו של עולם שנאמר (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה, ורבי אחא ב"ר חנינא אמר אפילו דברים שאתה רואה אותן כאלו הן מיותרין בעולם כגון נחשים ועקרבים הן היו בכלל ברייתו של עולם, אמר להן הקדוש ברוך הוא לנביאים (לפי ההמשך למשה וירמיהו שלא רצו בשליחות) מה אתם סבורים אם אין אתם הולכין בשליחותי וכי אין לי שליח וַיִּתְרוֹן אֶרְצוֹ בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה הוּא אני עושה שליחותי אפי' ע"י נחש אפילו ע"י עקרב ואפילו ע"י צפרדע, תדע לך שכן שאלולי הצרעה היאך היה הקדוש ברוך הוא פורע מן האמוריים, ואלולי הצפרדע היאך היה פורע מן המצריים הה"ד (שם' וארא ז,כז) הַנֶּה אֲנִי נִגְף וּגו'.

מדרש רבה מהדורת וגשל, ליקוטים פ"י מה אתם סבורים. ומתווך זאת בכתוב כאומר אל משה (שם' וארא ז,כז) אם-מֵאַן אַתָּה לְהִיתוֹת שליח הנה אנכי אוכל לנגוף את מצרים בלעדי שליחותך, והוכרחו לזה דאם רק כפשוטו (היינו הפסוקים שכתוב בהם וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה), היה לו לומר בא אל פרעה ואמור לו אם מאן אתה וגו'. אלא ודאי כי מוסב גם על משה, תדע לך שהרי הן (הבריות המוזכרות במדרש) הן לצורך לכלל הווייתו של עולם, וכלומר אילולי נבראו המזיקין בעולם היאך היה פורע מהם (אשד הנחלים (הוא מתנות כהונה)). ע"פ עץ יוסף: נחש וצרעה ועקרב הם מזיקין, הצפרדע אין דרכה לישוך ולהזיק (וגם היא שליח) זבובים ופרעושים ויתושין שנבראים מעיפוש הארץ גם הם שליחים.

אֶל-מֹשֶׁה – מקף כרב-מצב של רצון משה ללכת בשליחות ה' או לא ללכת בשליחות ה'.

אֶל-פְּרֹעֶה – מקף, כרב-מצב בעל בחירה (א) להיטהר, להיטיב (ב) להיטמא, להרע.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (א) כפשוטו ללכת בשליחות ה' אל פרעה; (ב) מוציא מפשטו של הכתוב (שם' וארא ז,כז) וְאִם-מֵאַן אַתָּה – מעין יתור לרבות על המיאון של פרעה גם מיאון של משה רבנו לעשות שליחות ה'. אכן יש לקב"ה הרבה שליחים לבצע שליחותו גם ע"י בעלי חיים שאין להם דעת, וגם כאלה שאין דרכם להזיק. אלא שבלי וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' שְׂלַח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי: פרעה יוכל לתלות את המכות בטבע ובמקורות. נעשה שימוש בפסוק (קהלת ה,ח) וַיִּתְרוֹן אֶרְצוֹ בְּכָל הַיָּמִים הָאֵלֶּה ללמד על וְאָמַרְתָּ אֵלָיו – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, שלנביא יש לפחות ארבע יתרונות משליחים אחרים, בהיותו בעל דעת וכח הדיבור להטעים לפרעה את המתרחש. יתרונות הנביא הם (א) הוא מייצג את השולח – הקב"ה הבורא והיחיד (כֹּה אָמַר ה') (ב) הוא מייצג את עם ישראל (שְׂלַח אֶת-עַמִּי) (ג) הוא מסביר כי ה' רוצה שפרעה ישלח את עם ישראל מבחירתו להיטיב (אֶל-פְּרֹעֶה) (ד) הוא מסביר שה' רוצה שעם ישראל יוכל לעבוד את עבודת ה' (וַיַּעֲבֹדְנִי) (ה) וטעם סלוק במלת וַיַּעֲבֹדְנִי מגביל שעבודת עם ישראל תהיה רק לה' ובכך יתנתק מפרעה, ממצרים ומעבודה זרה שלהם.

רשב"ם (ז,כו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה - שני פעמים היה משה מתרה את פרעה, בְּשְׁנֵי מִכּוֹת, ובשלישי לא היה מתרה; וכן כל הסדר, בכל שלש מכות (במכה השלישית) אינו מתרה: בדם ובצפרדעים התרה, בכנים לא התרה; בערוב וכדבר התרה; בשחין לא התרה. בכרד ובארבה התרה, (כחשך לא התרה). טט – זה נלמד מן הכתוב ואין צורך לטעמים. בכל התראה שניה שאחריה אין התראה כתוב וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה באותה תבנית טעמים. אפשר כי לשלשה הכתובים אותה משמעות כפי' ר' יוסף בכור שור ב-(שם' בא י,א) בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה - לא היה אומר לך' כי אם בֹּא, 'ביין' בלעז, שמשמע שאני אלך עמך ("אני אלך עמך" גם ב- וארא ז,כו) (אפשר כי בצרפתית עתיקה מלת בֹּא היתה venir , בצרפתית בהתשע"ב venir) בֹּא – טפחא, שינוי משמעות מיחיד לרבים ההולכים כפי' ר' יוסף בכור שור שמשמע שאני אלך עמך.

ג' הכתר רש"י (א) בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה. שְׂחֵי - שימי; שאשית אני.

ג' אחרת רש"י (א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה והתרה בו. ואח"כ מפרש שְׂחֵי - שימי; שאשית אני.

במדרש שכל טוב מוסבר כי מקום הטעם כמלעיל וכמלרע גורם לשנוי משמעות בכלל וכאן במלת שְׂחֵי.

שכל טוב (בובר) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה. לפלטין שלו (במקורות אחדים מפורש כי מלת "לך" נאמרת כשפרעה ביאור, "בא" כשפרעה בארמונו): כִּי-אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבָבוֹ וְאֶת-לִבִּי עֲבָדְיוֹ. הן הכבידו את לבם מעט ואני הוספתי להם כבדות, דאם בא אדם ליטמא פותחין לו, כל כך למה: לְמַעַן שְׂחֵי. הטעם שהוא בת' מודיע כי הוא לשון זכר, כלומר אשית: אֶתְּךָ אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ. אֶלֶּה היינו קשות, אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ. כדכתיב ויתן ה' אותות ומופתים גדולות ורעים במצרים (דברים ו כב), אבל כשהטעם בש' היא לשון נקבה וציווי, כגון שיתי לבך למסלה (ירמיה לא כ), שיתי (בליל) [כליל] צילך בתוך צהרים (ישעיה טז ג):

(א) ההסבר בא להראות תפקיד מקום הטעם כמלעיל וכמלרע הגורם לשנוי משמעות במלת שְׂחֵי: (א) בין זכר לנקבה (ב) בין משמע

"לשים" ובין משמע "שימי לב"

(ב) אֶל-פְּרֹעֶה – מקף, כרב-מצב בעל בחירה (א) להיטהר, להיטיב (ב) להיטמא, להרע. אם בוחר להרע אז אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבָבוֹ. אם בוחר להיטיב אז אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת-לְבָבִי - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר שע"י התראה יעשה תשובה ותתקבל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השערות: אחת: סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מרצה; מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

על הגי' האחרת ברש"י ל- **בא אל-פרעה** והתרה בו. מבוסס הסבר **האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל ליקוטי שיחות ו' ע' 65 והתרה בו**. מבואר בתניא שאף מי שנאמר בו ש"אין מספיקין בידו לעשות תשובה", הנה "אם דחק ונתחזק ... ועשה תשובה – מקבלין תשובתו". ואף כאן, גם לאחר שהכביד ה' את לב פרעה עדיין היתה בידו הבחירה להתחזק ולשוב בתשובה. זהו **ההתרה בו** - הקב"ה הכביד את לב פרעה כדי לשלול ממנו את האפשרות של תשובה. אך רש"י מגלה שעדיין היה בידו לעשות תשובה, שהרי המטרה של התראה היא בדרך כלל, שהאדם יקבל אותה.

אֲנִי הַכִּפְרֹתִי אֶת-לְבָבוֹ - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר על עם ישראל למרות שהכעיסו לפני ה' גם במצרים, כדי שלא יאמרו פרעה ומצרים שאין בידו ה' היכולת להצילם. כנדרש בשני אופנים ב- **שמות רבה (וילנא) פרשת בא פרשה יג א ... ועמדו והכעיסו לפני ובקשתי לכלותן ולהשליכן מעל פני, ואמרת בשביל פרעה הרשע שלא יאמר לא היה יכול להצילן ועמד עליהן והרגן** (הוי **משלי כו,ג**), **וְכַעַס אֲוִיל כִּבְד מִשְׁנֵיהֶם**, (התגאות אויבי ה' נגד ה' או כפירתם ביהוד כפי' תולדות יצחק ב-י), מביאה את ה' למנוע מהם תשובה) הוי **כי-אֲנִי הַכִּפְרֹתִי אֶת-לְבָבוֹ**. (ולאבדם כך להקל על ישראל). וש"ר מביא אותו מהלך הפעם מבוסס על פסוק בתורה (ב) **ד"א כי-אֲנִי הַכִּפְרֹתִי אֶת-לְבָבוֹ ה' (דב' הא' לב,ב)** אֲמַרְתִּי אֶפְאִיהֶם מהו אֶפְאִיהֶם אמרתי באפי (בכעסי) איה הם (עם ישראל), דבר אחר אֶפְאִיהֶם אמרתי באפי (בכעס) שהכעיסו לפני איה הם (עם ישראל) לא יהיו אלא אֶשְׁבִּיתָהּ מֵאֲנֹשׁ זָכָרָם, ומי גרם להם שיצאו משם **לולִי פֶעַס אוֹיֵב** (התגאות אויבי ישראל על ה' ועל עמו) מביאה להצלת עם ישראל ע"ה'.

משלי כו,ג: כִּבְד-אֶבֶן וְנָטַל הַהוֹל וְכַעַס אֲוִיל כִּבְד מִשְׁנֵיהֶם: דברים האזינו לב: [כו] אֲמַרְתִּי אֶפְאִיהֶם מֵאֲנֹשׁ זָכָרָם: [כז] לולִי פֶעַס אוֹיֵב אֲנֹרֶן-נִפְרָו צָרִימוּ-פֶן-יֵאמְרוּ יִגְנוּ וְיָמָה וְלֹא ה' פֶּעַל כָּל-זֹאת:
 ול-**רמב"ן** יש גם מהלך של הקלה ... **כי עשיתי כן, לִמְעַן** שאשית בקרבם אלה האותות אשר אני חפץ לעשות בהם, שידעו מצרים את גבורתי, לא שאעניש אותם יותר מפני הכובד הזה; טט - ההכבדה אינה כדי להעניש את מצרים אלא כדי שיכירו בגבורת ה'.
אל-פרעה – אתנה, מגביל זמן להיטיב ולעשות תשובה שתתקבל עד שלא נעשה בו הדין.

את-לבו ואת-לב – מקף מקף כרב-מצב של לב פרעה וכרב-מצב של לב עבדיו. (טט – א) הן הכבידו את לבם מעט, (טט – ב) בעקבות התראה יכלו לבורר לשוב, אך משלא שבו אז (טט – ג) ואני הוספתי להם כבודות, דאם בא אדם ליטמא פותחין לו,
את-לבו ואת-לב – מקף מקף כרב-מצב של לב פרעה וכרב-מצב של לב עבדיו (א) בשעת מכות לפחות האחרונות יראים את ה', אחרי היפסק המכה פוסקים מלירוא את ה'.

עיון בכתוב (**שמ' וארא י,א**), **לִמְעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ**: בדרכים אחדות.
לִמְעַן – רביע, ארבע סיבות לאותות שנעשו במצרים. אפשר כפי' **אברבנאל שמות פ"י** בשני מקומות בפירושו.
 השאלה הג' באמרו (**שמ' וארא י,א**), **לִמְעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ** וגו' (**שמ' וארא י,ב**) **וידעַתֶּם כי-אֲנִי ה'**: כי הנה תכלית המכות כבר ביארו הקדוש ברוך הוא למשה למעלה (טט – א) בקצתם למען תדע **כי אני ה'** (טט – ב) וקצתם למען תדע **כי אני ה' בקרב הארץ**. (טט – ג) ובקצתם בעבור תדע **כי אין כוונתי בכל הארץ והיו אם כן כלם בערך פרעה והמצרים לא בערך ישראל (שמ' וארא י,ב) וידעַתֶּם כמו שזכר כאן.**
 (טט – ד) ואמר שהמכות האלה שיזכור היו ראויות לבוא על המצרים מפני רשעת' ומה שהרעו לישראל והוא אמרו **לִמְעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ**

הסבר בדרך פנימיות התורה
[רבינו] בחיי דברים פרק לא ויש לך להשכיל מלת בקרבי בפירושה ובמספרה (בגין של מלת "בקרבו"). ונראה לי כי בכל מקום שנמצא בתורה לשון "בקרבת" או "בקרבו" או "בקרב" יש שם על כל פנים התעוררות על מדת הדין, ואב לכולן: (**שמ' מש' כג,כא**) **כי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ**, וכן במכות מצרים: (**שמ' וארא י,א**) **לִמְעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ**, וכתוב בהן: (**שמ' וארא ח,ז**) **כי אֲנִי ה' בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ**:
שמות משפטים כג,כא: הַשֶּׁמֶר מִפְּגִי וְשָׁמַע קוֹלוֹ אֶל-תִּמְרָן בִּן יִשָּׂא לִפְשָׁעֶיךָ בִּן שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ:
ש"ה פרשת בא תורה אור יד. וזהו סוד (**שמ' וארא י,א**) **לִמְעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ**, ורומז לאותיות שם ידו"ד המתפשטים בשכינה המתלבשת, כי כבר כתבתי בפרשיות הקודמות (פרשת וארא אות ב), שכל ניסים ונפלאות מצרים היו בשם ידו"ד, וכמו שאמר הקדוש ברוך הוא 'אני ידו"ד' והודיע ששמו ידו"ד. ועל אותיות זה השם אמר **לִמְעַן שְׁתִּי אֶתִּי אֶלֶּה בְּקִרְבּוֹ**. ... ומאותיות שמו נתפשטו הכנעת השר שהוא הבכור. והמכות באומה של מטה, ... **טו.** דוע, כי גאולת מצרים אף שהיתה גאולה גדולה, מכל מקום אינה גאולה בהחלט עד לעתיד, ואז יתגלה אותיות שם ידו"ד כולם, מה שאין כן עתה לא נתגלה כי אם אותיות י"ה, כמו שנאמר (**שמ' בשלח יז,טז**) **כי-יָד-עַל-פְּסָלָה** (כס י"ה)

לִמְעַן – רביע, רמז לגלוי שלימות שם הוי' של ארבע אותיות שבהם נעשו כל נסי יציאת מצרים. **אתני אלה** – מרכא טפא כיתור לרבות שאומר שמלת "אלה" (כעין א-לקות, בני הא-לקים) יתירה לדרוש שלפני הכנעת האומה ה' מכניע את את השר של האומה. וזה מביא להכנעת האומה.
שְׁתִּי – תביר, מחלק ללמד שבגאולת מצרים לא נתגלה כי אם אותיות י"ה, ורק בגאולה לעתיד לבוא יהיה גלוי של ארבע אותיות שם הוי'.
בְּקִרְבּוֹ - **[רבינו] בחיי התעוררות על מדת הדין**, סלוק מגביל התעוררות מידת הדין רק על מצרים וישראלים שלא חזרו בתשובה.
ההסבר הבא מפי הרב סנדר ערלנגער שליט"א. משל למלך הגוזר עונש ואין זה נאה למלך לבצע העונש, אלה הענישה מתגלגלת לקוטינר הממונה לחבל בנענש (כמו זה שאמור היה להרוג את משה).
לִמְעַן – רביע מרמז לארבע אותיות שם הוי' דקדושה ממנו בא שפע החיות לבריאה.

כאשר דינים דקדושה רוצים לנקום, ע"פ **[רבינו] בחיי מלת בְּקִרְבּוֹ** מלמדת על התעוררות מדת הדין או **שְׁתִּי** – תביר מצמצם מאד החיות וזה עובר להחיות הקליפות (נקרא גם "ה" תתאה (אחרונה בשם הוי') היורד לגלות). גי' מלת **בְּקִרְבּוֹ** מלמדת על גלוי תומאה וזה גורם לקליפות להפעיל מלאכי חבלה וש"דים כמרומוז בפי' **ריקאנטי** ומשם באו מכות מצרים, ובכתוב מרומזים במלת **אלה** (כמו במעשה העגל (**שמ' תשא לב,ד**; **שמ' תשא לב,ח**)) **וַיֵּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל** (רבוים מרומוז בתבנית הטעמים מרכא טפא של **אתני אלה**). ובאגרת רבי שמשון מאוסטרופולא הנלמדת לביל פסח נאמר שמספרם נלמד מ-**(יש' נח,ד)** **וְהַמְּכֹת בְּאֶגְרֵף רִשָּׁע מַלְּת אֶגְרֵף** – נוטריקון ג' אלפים ר"פ **(תה' עח,מט)** **מִשְׁלֵחַת מִלְאָכֵי רָעִים:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בהלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מראש = מאריך; רבוי; דוגמא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות; רבוי ממשותף; מרכא טפא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגמא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן; 2: זקא-גדול; 3: רביעי – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם; יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.6 שמות בא י,א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב) לשמור כקבוצה

שמות בא י,א – כג: פ [כא] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה נִטְהַר יְהוָה עַל-הַשָּׁמַיִם וְיֵהוּ הַשָּׁדַי עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם וְיָמַשׁ הַשָּׁדַי: (הכנה למלמד)
 [כב] וַיִּטַּח מֹשֶׁה אֶת-גִּדּוֹ עַל-הַשָּׁמַיִם וַיְהִי הַשָּׁדַי-אֲפֹלָה בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (המלמד: ימי החשך הראשונים)
 (הלמד) [כג] לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת-אֱהוִי וְלֹא-קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְלֹכַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבָתָם:
 (בלי רש"י לא ידענו שאלו שלושה ימים נוספים, מאיפה יודעים שחשכתם הייתה מוכפלת?)
 בדיון ב- [בבלי בבא קמא כה,א] בדרשת ר' טרפון בקל וחומר על הסגר מרים, מוסבר שבקל וחומר "דיו לבא לידון (הלמד) להיות כבא מן
 הדין (המלמד)" ולכן אין הלמד עולה בפעולתו (שם) עונש מרים מה' שבעה ימי הסגר, כעין נדויו) על המלמד (הנידויו בת ע"י אביה שבעה
 ימים). (במד' בבוע' יב,ד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיָה יְרַק גֵּרַל פְּנִינָה הֲלֵא תַפְלֵם שְׁבַעַת יָמִים תַּסְפֵּר שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף:
 תבנית הטעמים היא וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא ... תַּסְפֵּר שְׁבַעַת יָמִים – גרשיים מהפך פשטא .

במכת חושך תבנית הטעמים מעידה על מלמד ולמד כמו הקו"ח בהסגר מרים, אבל עם שנוי בסוף התבנית, הפורץ את המגבלה של הקל וחומר.
 (כג) וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא, מלמד על סדר, וַיְהִי הַשָּׁדַי עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם וְיָמַשׁ הַשָּׁדַי: (כג) מתאר את חלקה הראשון של המכה
 (כג) לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת-אֱהוִי – גרשיים מונח רביעי, מתאר את חלקה השני של המכה שללא פרש"י על פי שמות רבה לא היינו יודעים
 שזה חלק שני. רש"י (כג) ... ועוד שלשת ימים אחרים חשך מוכפל על זה שלא-קמו איש מתחתיו. יושב לא יכול לעמוד ועומד אין
 יכול לישב וגו'.

תבנית הטעמים קדמא ואולא ... גרשיים מלמדת על כעין לימוד בקל וחומר (כג) וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא, מלמד על סדר, שמקדים
 והולך הבא מן הדין (המלמד) ואחריו אולא – הולך הבא לידון – הלמד.
 המלמד הוא הביצוע של הצווי ב-(כג) היינו (כג) וַיְהִי הַשָּׁדַי עַל-אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים:
 הלמד הוא (כג) לֹא-רָאוּ ... ולא-קמו איש מתחתיו שלשת ימים
 יש המסביר שאם יש מידע מהמלמד על הלמד, כמו במכת חושך שהיה חושך שלושה ימים, לכן כאשר נאמר (כג) לֹא-רָאוּ ... ולא-קמו
 איש מתחתיו שלשת ימים זה מלמד: (א) שאלו שלושה ימים אחרים (ב) שבחלק השני החושך היה גדול מהחושך של החלק הראשון.
 בהסגר מרים תבנית הטעמים הייתה וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא ... תַּסְפֵּר שְׁבַעַת יָמִים – גרשיים מהפך פשטא, והלמד לא עלה על המלמד
 ("דיו" ללמד להיות כמו המלמד).

במכת חושך תבנית הטעמים (כג) וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא ... (כג) לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת-אֱהוִי – גרשיים מונח רביעי והלמד עולה על
 המלמד שחשכת שלושה ימים אחרונים גדולה מחשכת שלושה ימים ראשונים. כלומר אין הגבלת הלמד ב"דיו".
 הלמד, שלושה הימים האחרונים של מכת חשך, פסוק (כג) לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת-אֱהוִי – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל להיות ויש
 עוד פרט ולא-קמו איש מתחתיו שלשת ימים אז זה עשוי להיות כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו ולא על הכלל כולו.

שמות בא י,כד – כו: [כד] וַיִּקְרָא פְּרַעֲה אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת-ה' רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצְאוּ וְגַם-טַפְּכֶם יֵלְךָ עִמָּכֶם:
 (הכנה למלמד)
 (המלמד) [כה] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם-אֶתְּהָ תִתֵּן בְּיַדְנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעִשְׂוֵינוּ לְה' אֱלֹהֵינוּ: (המלמד, הבהמות שפרעה יתן לכפרה עליו)
 (הלמד) [כז] וְגַם-מִקְנֵנוּ יֵלְךָ עִמָּנוּ לֹא תִשָּׂא רַפְסָה בִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לְעֵבֶד אֶת-ה' אֱלֹהֵינוּ
 וְאֶנְחֵנוּ לֹא-נִדְרַע מִזֶּה-נִּעְבֵּד אֶת-ה' עַד-בִּאֵנוּ שָׁמָּה: (הלמד שאם בהמות פרעה יוצאות עמם לא כל שכן שבהמתם יוצאה עמם)
 בדיון ב- [בבלי בבא קמא כה,א] בדרשת ר' טרפון בקל וחומר על הסגר מרים, ... ראה הסבר לעיל.
 במו"מ בין פרעה למשה, תבנית הטעמים מעידה על מלמד ולמד כמו הקו"ח בהסגר מרים אבל עם שנוי בסוף התבנית, הפורץ את המגבלה של
 הקל וחומר.

(כז) וַיִּקְרָא פְּרַעֲה – קדמא ואולא, מלמד על סדר, וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת-ה' רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצְאוּ ... רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצְאוּ
 תבנית הטעמים קדמא ואולא ... אזלא-גרש (=גרשיים מלעיל) מלמדת על כעין לימוד בקל וחומר (כז) וַיִּקְרָא פְּרַעֲה – קדמא ואולא,
 מלמד על סדר, שמקדים והולך הבא מן הדין (המלמד) ואחריו אולא – הולך הבא לידון – הלמד.
 הנידון קדמא – מקדים המלמד פסוק (כז) ... גַם-אֶתְּהָ תִתֵּן בְּיַדְנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעִשְׂוֵינוּ לְה' אֱלֹהֵינוּ. המידע על הגלמד נמצא במאמר
 משה גַם-אֶתְּהָ תִתֵּן ודע שנתינתך היא בבחינת גַם – בתוספת על הבא לידון ואולא – הולך אחריו הלמד פסוק (כז) וְגַם-מִקְנֵנוּ יֵלְךָ עִמָּנוּ
 – אזלא-גרש מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו כי יש כאן שני פרטים (כז) ... גַם-אֶתְּהָ תִתֵּן בְּיַדְנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת ו- (כז) ...
 וְגַם-מִקְנֵנוּ יֵלְךָ עִמָּנוּ. הלמד כאן עולה על הנידון כפ-רש"י ... לא דייך שמקננו ילך עמנו אלא גם משלך תתן ... לֹא-נִדְרַע מִזֶּה-נִּעְבֵּד ...
 שמא ישאל יתור כמה שיש בידנו.

שמות בא י,א – ב: [א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עוֹד נִגַּע אֶחָד אֲבִיָּא עַל-פְּרַעֲה וְעַל-מִצְרָיִם אַחֲרָיִךְ וְיִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה
 פְּשָׁלְחֻוּ כְּלָה נִרְשׁ יִרְשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה:
 [ב] דְּבַר-נָא פְּאִזְנֵי הָעָם וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁוּ מֵאֵת רַעֲוֵהוּ וְאִשׁוּ מֵאֵת רַעֲוֵתָהּ כְּלִי-כֶסֶף וְכִלְי זָהָב:
 (א,א) וַיֹּאמֶר ה' – קדמא ואולא ... (א,א) וַיִּשְׁאַלּוּ אִישׁוּ מֵאֵת רַעֲוֵהוּ – גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסוק) מונח רביעי.
 בדיון ב- [בבלי בבא קמא כה,א] בדרשת ר' טרפון בקל וחומר על הסגר מרים, ... ראה הסבר לעיל.
 בבצווי ה' למשה, תבנית הטעמים מעידה על מלמד ולמד כמו הקו"ח בהסגר מרים אבל עם שנוי בסוף התבנית, הפורץ את המגבלה של הקל
 וחומר.

כאן המידע על הלמד מתגלה בתבנית טעמים מיוחדת עוֹד נִגַּע אֶחָד אֲבִיָּא עַל-פְּרַעֲה וְעַל-מִצְרָיִם – מונח מהפך פשטא מהפך פשטא
 זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשתי דרשות, מהפך פשטא אחד מרמז על דרשה אחת כפשוטה ואחת יוצאת מפשוטה, מהפך פשטא שני מרמז על
 עוד דרשה אחת היוצאת מפשוטה. אפשר שנגע כפשוטו זה מכת בכורות, נגע שלא כפשוטו זה אבדן רכושם, ועוד נגע שלא כפשוטו זה
 מכה בשר של מצרים, ע"פ תבנית טעמים זקף-קטן זקף-גדול ראה הסבר בהמשך.
 הנידון קדמא – מקדים המלמד פסוק (א,א) עוֹד נִגַּע אֶחָד אֲבִיָּא עַל-פְּרַעֲה וְעַל-מִצְרָיִם וגו'

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטול"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא הבלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדף, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק ו – סודו שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן; 2: זקף-גדול; 3: רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישית:
 (קפא – סדר קרימות; אולא = גיש = גיש"ט – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' יודות דר' ישמעאל; תלישא קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פא – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

הבא לידון ואולא – הולך אחרי הקרא הלמד (א,ב), **וישאלי אישו מאת רעהו** – גרשיים מונח פסק (מונח לגרמיה) מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, אפשר כי כאן על עצמו, כי **הבא לידון** (הלמד) הפסד רכוש והמכות על הים עולה בהרבה על הנידון (המלמד) מכת בכורות כי:

(א) פגע ברכושם כאן ועל הים, ועשו את מצרים כמצולה שאין בה דגים – רוששו אותה כפ'רש"י ... בבקשה ממך הזהירם על כך שלא יאמרו אותו צדיק אברהם ועבדו וענו אתם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם.
 (ב) פגע כאן ועל הים באילי מצרים, בשר של מצרים ובשרי אומות העולם, כל צבא מצרים אבד בים
מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי יד,לא] וירן [ישראל] את היד הגדולה. מכות חמורות ומכות משונות זו [מזו ומיתות] משונות ומיתות חמורות זו מזו ר' יוסי הגלילי אומ' [מנין אתה] אומ' שלקו מצ' במצ' עשר מכות ועל הים לקו חמישנים [מכות] שבמצ' הוא אומ' ויאמרו החרטומים אל פרעה וגו' (שמ' ח טו) [ועל הים] הוא אומ' וירא יש' את היד הגדולה וגו' כמה לקו בן אצבע עשר מכות אמור מעתה כעצ' לקו עשר מכות ועל הים [לקו] חמשים מכות ר' אליעזר אומ' מנין שכל מכה ומכה ש[נהביא] המקום ב"ה על המצ' היתה של ארבע מכות שנא' ישלח בם חרון אפו וגומ' (תה' עח מט) עברה אחת וזעם שתים וצרה שלש. ומשלי' מלאכי רעים ארבע. אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים לקו מאתים מכות. ר' עקיב' אומ' מנין שכל מכה ומכה שהביא המקום ב"ה על המצ' היתה של חמש מכות שנא' ישלח בם חרון אפו וגומ' הרי אחת וכול אמור מעתה במצ' לקו חמשים מכות ועל הים לקו חמשים ומאת' מכות.

65. שמות בא יא,א: שני מופעים, אחד עם מקף בז"ק אחד ללא מקף בז"ק

ויאמר ה' אל-משה עוד נגוע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים אחר-כן ושלח אתכם מזה כשלחו קלה נרש יגרש אתכם מזה:

פעמיים זקף-קטן זקף-גדול בין שני קיסרים. כתב הרבי מדזיקוב בספר אמרי נועם כי גימטריית "זקף-גדול זקף-קטן" עולה "יסוד מלכות" ועולה תקע"ו, והרב י"ר פאלוך זצ"ל כתב שכן נמצא ביעב"ץ. העיון גילה כי גימטריית המלים המוטעמות בתבנית הטעמים "זקף-קטן זקף-גדול" וכן ההפרש בין גימטריית המלים והגימטרייה של התבנית (השווה תקע"ו) מרמז לדברים שונים בפנימיות התורה, בתנ"ך ובתשוב"ע.

ברישא ועל-מצרים אחר-כן זקף-קטן זקף-גדול. בסיפא **כשלחו קלה נרש יגרש אתכם מזה** ועוד תבנית הטעמים של הכתוב **ויאמר ה' אל-משה עוד נגוע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים אחר-כן** – רביע ... זקף-קטן ... זקף-גדול הוא כעין שלוש פעמים זקף בין שני קיסרים המלמדת על תוקף המכה העשירית שזיעזעה את פרעה ועמו ועמד וגירשם ממצרים **קלה נרש יגרש אתכם מזה**, וזה היה גם כנגד אלו מישראל שעדיין היו ספקנים.

ועל-מצרים אחר-כן – גי' = 106 + 380 + 219 + 70 עולה ק"ו + ש"פ + יר"ט + ע' = 775 עולה תשע"ה עולה ק"ו + ש"צ + יר"ט + ע' = שקו"ץ + יר"ט + ע' = 775 עולה תשע"ה הפרש מתקע"ו = 775 - 576 = 199 = קצ"ט נמצא באוצר גי' הרב י"ר פאלוך זצ"ל קצ"ט עולה צדק"ה ועולה שם אהי"ה עם הוי"ה עם אדנ' עם אלקי' וכוללם

אחרי גי' יר"ט – נוטריקון יראה ר'אתה נ'טתה (רש"י במד' בלק) בין פירושו מלאך, כאן אפשר כי הוא שר היינו שקו"ץ של מצרים והמשחיתים מע' אה"ע שהביא עמו על הים.
 ביציאת מצרים הקב"ה עשה צדק"ה (=קצ"ט) עם ישראל ואפשר שע"י הצירוף שם אהי"ה עם הוי"ה עם אדנ' עם אלקי' וכוללם (=קצ"ט) הקב"ה נפרע מאומת מצרים ונפרע משרה, כמאמר חז"ל שכאשר הקב"ה נפרע מאומה הוא נפרע משרה, מעבודת האלילים שלה ומהאומה. כאילו נאמר אחרי תשע"ה נגעים **עוד נגוע אחר אביא על-פרעה ועל-מצרים** שיכלול נגע היפרעות מזה של מצרים (על בסיס יר"ט) על הים שע"פ [זוהר שמות בשלח יד,ז] **ויקח שש-מאות רכב בחור וגו' הביא עמו משחיתים מכל האומות היינו ע' אומות העולם**, והיפרעות משרי שבעים אומות העולם ובכל שיקוצי מצרים ובפרעה ובעם מצרים.

כשלחו קלה – קדמא זקף-קטן במלה אחת זקף-גדול – גי' המלים המוטעמות בזקף-קטן זקף-גדול 364 + 55 = 419 = תי"ט = השט"ן + ה"ן (חמש פעמים ו"ה ענין של רחמים), וכן עולה אקשי"ח, ענ"ו בכב"ל רגל"ו הפרש הגימטריית בין גי' המלים ובין גי' התבנית (= מתקע"ו) 419 = 576 - 157 = זק"ן, מזי"ק, שילוב שתי הגימטריאות אקשי"ח זק"ן כמו משלי - מלך זק"ן וכסיל, נאמר על **השטן** (גי' 364) (בשם אליהו שגב הי"ו) הסבר אפשרי אחרי אשר ענ"ו בכב"ל רגל"ו (= גי' תי"ט) את עם ישראל (הפסוק על יוסף ומלמד על כלל ישראל) הקב"ה מבטיח כי אקשי"ח (= גי' תי"ט) לב פרעה אשר הוא **קחלת דיג**) **ממלך זקן וכסיל** (זק"ן גי' 157) ומזי"ק (גי' 157) שנאמר על השטן (בשם אליהו שגב הי"ו)

כשלחו = 364 = השט"ן משטין לעשות **קלה**, כשלחו כמו **(שמ' בשלח יג,ז)** **והי' בשלח פרעה**. פסוק **(שמ' בא יא,א)** ופסוק **(שמ' בשלח יג,ז)** מעידים כי פרעה עדיין סבר שמכוהו הוא משלחם ונגדו **קלה** עולה בגי' (5 * ו"ה = 55 עולה ה"ן. ו"ה זו מדת הרחמים המסנגרת ואומרת **(במ' בלק נג,ט)** **הרעם לכהד ישפן**, ניתוק מכל האומות המכשיר עם ישראל לקבל התורה ולהיות עבדי ה'.

בסיכום: השט"ן ביצע שליחות ה' להוציא ישראל ממצרים להיות **(במ' בלק נג,ט)** **הרעם לכהד ישפן** וגו' אבל הוא ממשיך לעמוד להשטין כמו שמעידה הגי' תי"ט העולה הע"ם הו"ה וזנ"ה אחר"י מהפסוק **(דב' וילך לא,טז)** **וקם העם הזה ונגהו אתריו אלתי גררהארץ**

אחרי כתיב הנ"ל זיכני הקב"ה למצוא במוצאי י' טבת התשע"ה: **מאור ושמש שמות פרשת בא** ... וזהו **(שמ' ג,ח)**: **"וארד להצילו מיד מצרים כלומר, כביכול ירידה היה אצלו יתברך, שהוצרך להופיע אור בהירות אלהותו יתברך לעולמות התחתונים, כדי להצילו מיד מצרים. ובוזה נבוא לביאור הפסוק (שמ' בא יא,א), ויאמר ה' אל-משה עוד נגוע אחר וגו' היינו מכת בכורות. וידוע, שמכת בכורות יצאה מכתו, כנזכר לעיל שהמכות יצאו כסדרן מעשר ספירות מתמא לעילא - תיבת בכורת נוטריקון בו כתר. אחר-כן ושלח אתכם מזה - מפני שאז יופיע אור בהירות אלהותו יתברך לעולמות התחתונים, ויתבטל השר שלהם שהוא השטן, שהוא גימטריא שס"ד כמנין כשלחו, והיינו כשלחו קלה - שהשר שלהם שהיה משלח בלבם לעשות תחבולות להפריד את ישראל מאביהם שבשמים, יתבטל ויקלה מחמת אור בהירות אלהותו יתברך, ואז נרש יגרש אתכם מזה כנ"ל.**